

સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ હાઈસ્કૂલ, વ્હીલીવાડી આણંદ

વિષય :- મિગ્રેશન

ધોરણ - 11th Arts

વ્યાપક પરીક્ષા - 2019

મુકામ - 80

વિભાગ - A

• નીચેના પ્રશ્નો માટે સ્વાપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.

(10)

- 1) d - જર્મની
- 2) c - નિરૂંધ
- 3) a - સિસ્મોગ્રાફ
- 4) c - રૂપાંતરિત
- 5) c - સૂર્ય
- 6) d - 14° સે
- 7) a - શિયાળામાં
- 8) b - મેદાલય
- 9) c - RH
- 10) a - ઈવલોન ફ્રન્ટ

વિભાગ - B

• નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર સ્વેક વાક્યોમાં લખો. [દરેકનો 1 મુકામ] (10)

- 11) મૂ-ગર્ભમાં નિકલ સ્થને લોહ સ્થા વ્યનીજ તત્ત્વો સ્થાવીલા છે.
- 12) જે સ્થળેથી મૂકંપ - મોઝ ઉત્પન્ન થાય છે, તે સ્થળને મૂકંપકેન્દ્ર કહે છે."
- 13) વ્યનીજના મુખ્ય બે પ્રકારો છે. 1) ધાત્વિક વ્યનીજ
2) સ્વધાત્વિક વ્યનીજ
- 14) "હિમનદી જ્યારે હિમરેખાથી વધુ નીચે ઉતરે ત્યારે હિમ પીગળવા લાગે છે. તેમાં જકડાઈ રહેલા જોજ હિમનદીના વહનમાર્ગમાં જૂદી-જૂદી જગ્યાએ પથરાઈ મુચ છે. તેને હિમનદીનું નિક્ષેપકા કાર્ય કહેવાય. સ્થા નિક્ષેપકાથી જમીન સમતા થાય. સ્થને હિમ-સ્વસ્માવલા કહેવાય."

- 15) કાર્બન ડાયોક્સાઇડ, મિથેન, નાઈટ્રસ ઓક્સાઇડ, ક્લોરોફ્લોરો કાર્બન વગેરે ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ છે.
- 16) હિમનદી વૃષ્ટિ અને સૌંદર્ય ક્ષેત્રો અને સૌંદર્ય સ્ત્રોતો ઉપરોક્ત વાયુ છે. ભારતમાં શિયાળામાં હિમ પડવાથી ગરુ, ઇમલ્કુલ, વરિયાળી, તમાકુ, કપાસ વગેરે પાકોને નુકસાન થાય છે.
- 18) સમુદ્ર તળના તાપમાન પર સૂર્યના કિરણોની કોણીય લંબાઈ, સમુદ્રના ભૌગોલીક સ્થાન, વિસ્તાર અને આકાર, પવનો, મહાસાગરના પ્રવાહો અસર કરે છે.
- 19) વ્યંડીય ઢોળાવની રમણા સ્તરમાં કે ગોડીકરણની પ્રક્રિયાને લીધે થાય છે.
- 20) પ્રકોપોને છ ભાગમાં વર્ગીકૃત કરી શકાય.

વિભાગ - C

- નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર સંક્ષેપમાં આપો. (દરેકના 2 મુકા) (16)
- 21) પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ સમજવતા સિદ્ધાંતો 1) એક તારક ઉત્કલ્પના
2) ટૂં-તારક ઉત્કલ્પના 3) વાયુવીય અને ધૂલીવાદન ઉત્કલ્પના
4) નિહારિકા ઉત્કલ્પના 5) મિસ્ત્રી ઉત્કલ્પના છે.
- 22) વ્યંડપ્રવહન સિદ્ધાંતના પ્રકોપ પ્રો. વ્યાલ્ફ્રેડ વેમનરના મતાનુસાર આતે પ્રાચીન સમયમાં પૃથ્વીસપાટી પર એક અને માત્ર એક જ વ્યંડ હતો. જેને આદિ મહાવ્યંડ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ આદિ વ્યંડના દક્ષિણ તરફના જમીન સમૂહને 'ગોડવાના લેન્ડ' કહેવામાં આવે છે. ગોડવાના લેન્ડમાં ઓસ્ટ્રેલિયા, અંટારક્ટિકા, દક્ષિણ ભારત, આફ્રિકા અને દક્ષિણ અમેરિકાના ભૂમિભાગો આવેલા છે.
- 23) ગાતેશીલ બૂળોના સતત ઘસારણા કાર્યથી પૂર્વતા, ઉચ્ચપ્રદેશો ઘસાઈને સમતલ બને છે. આવા મેદાનોને પેનિ પ્લેઇન કહે છે.
→ નદીના ઘસારણા કાર્યથી આવા મેદાનો રચાય છે.
→ સૂકા અને અલ્પ વરસાદવાળા રણપ્રદેશોમાં પવન દ્વારા રચાયેલાં ઘસારણાનાં મેદાનો આવેલા છે.

અથવા

- 23) ભૂમિગત જળનું નિકાલ - કાર્ય: - વરસાદ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલું પાણી ઊંચાણ વ્યવસ્થાના સ્તરોમાં જમા થાય છે. આ પાણીને ભૂમિગત જળ વરસાદનું દ્રાવણચુકવું પાણી ધીમે- ધીમે નીચેના વ્યવસ્થાના સ્તરોમાં ઊતરે છે અને માર્ગમાં આવતાં વ્યવસ્થાનું ધોવાણ થાય છે.

24) વિષુવવૃત્તના પ્રદેશોમાં બારેમાસ સૂર્યનાં કિરણો લંબ પડતાં હોવાથી અહીં શરમી વધુ પડે છે. ગરમીથી હવા ફૂલે છે. પાતળી બને છે. વધુ જગ્યા રોકે છે અને ઉપર ઓડે છે. આથી વિષુવવૃત્તના પ્રદેશોમાં હવાનું દબાવું હલકું હવાવું રહે છે.

25) મિરતીનું મહત્વ :-

- ગુરુતમ મિરતી સમયે મોટાં જહાજો કિનારા સુધી લાવી શકાય છે.
- મિરતી-ચોટના સમયપ્રમાણે માછીમારો દરિયામાં જવા-આવવાનું આયોજન કરે છે.
- સમુદ્રકિનારા અને બારંબંધો સ્વચ્છ રહે છે.
- મિરતીના કારણે લેમાંથી વિદ્યુત પેદા થાય છે.

26) નાઈટ્રોજન ચક્ર :-

- નાઈટ્રોજન એમિનો એમ્સિડની ભાગ છે. પ્રોટીનનું નિર્માણ એમિનો એમ્સિડમાંથી થાય છે.
- વૃક્ષોનો અમકારો થાય છે ત્યારે નાઈટ્રોજન નાઈટ્રેટ સ્વરૂપે જમીનમાં મિળી.
- બેક્ટેરિયા દ્વારા નાઈટ્રોજનનું એમોનિયામાં રૂપાંતર થાય છે.
- એમોનિયાનું બેક્ટેરિયા દ્વારા નાઈટ્રેટમાં રૂપાંતર થાય છે. જમીનમાં રહેલા નાઈટ્રેટનો વનસ્પતી ઉપયોગ કરે છે.
- આ વનસ્પતીની ઉપયોગ પ્રાણીઓ અને સૂક્ષ્મ જીવો કરે છે.

27) સ્થાનવહન નકશામાં પ્રાકૃતિક તત્ત્વોના સંદર્ભમાં પવનો, નદીઓ, મેદાનો ઉચ્ચપ્રદેશો, જંગલો, જળાશયો વગેરે દર્શાવવામાં આવે છે.

28) સપ્તાર્ષિ તારાસમૂહ :- ધ્રુવતારાની ઉપરની બાજુએ વિશિષ્ટ આકાર ધરાવતા સાત તારાની સમૂહ આવેલા છે. તેને સપ્તાર્ષિ કહે છે.

વિભાગ: D

• નીચેના પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. (દરેકના 3 મુકા) (24)

- 29) → વૈશ્વિક તાપમાનમાં વધારો થવા પામ્યો છે.
- હિમલયોની સીમા ઘટવા લાગી તેથી સમુદ્રની સપાટી ઊંચી આવવા લાગી.
  - વરસાદની અનિયમિતતા અનુભવાય છે. કેટલાક પ્રદેશોમાં અતિવૃષ્ટિના કારણે પુરની પારિસ્થિતી તો કેટલાક પ્રદેશોમાં અનાવૃષ્ટિના કારણે પાણીની લંગી વર્તાય છે.
  - આબોહવામાં પરિવર્તનના કારણે પાકની વાવણી પર વિચારેલ અસરો.
  - એમોનિયન વાયુનું પડ પાતળું થવાથી સૂર્યનાં અલ્ટ્રાવાયોલેટ કિરણોથી માખા વધવાથી કેન્સર, લ્પમારોગ, મોતિયા રોગોમાં વધારો.
  - કુદરતી ઘટના જેવી કે પૂર, દુષ્કાળ, મજવાત, મિસ્બલન, હિમપ્રવાહ, ગાઢધુમ્બલ, કરાવર્ષા વગેરેમાં અનિયમિતતામાં વધારો થાય છે.

અથવા

૨૦) ક્ષોભ-સ્વાવરણ :-

- પૃથ્વીસપાટીને વીંટળાઈને આવેલા વાતાવરણના પ્રથમ સ્વાવરણને 'ક્ષોભ-સ્વાવરણ' કહેવાય.
- પૃથ્વીસપાટી પરની કોવસ્યૈ પર ક્ષોભ સ્વાવરણની અસર થાય છે.
- વાતાવરણનાં તાંશનો, હવાનું સંચરણ, ગાજ-વીજ, વાદળ, વરસાદ, વંટોળ વગેરે આ સ્વાવરણમાં અનુભવાય છે.
- પૃથ્વી પરના હવામાન અંતે આબોહવાના નિમિષમાં ક્ષોભ સ્વાવરણની ભાંટી જાણી છે.
- વાતાવરણનું કુલ વાયુપ્રથન ૭૬૭. જેટલી વાયુ પ્રથ, પાણીની વરાળ અંતે રજકણો આ સ્વાવરણમાં આવેલા છે.
- ક્ષોભ સ્વાવરણની ઉપરની સપાટી કે જ્યાં તાપમાન ઘટતું અટકી જાય છે તે સીમાને 'ક્ષોભ-સીમા' કહે છે.

૨૧) તાપમાનનું વિતરણ :-

- સામાન્ય પરિસ્થિતિમાં પૃથ્વીસપાટીથી ઊંચે તરફ જતાં દર એક કિમીએ ૬-૬°C તાપમાન ઘટે છે. તાપમાનના આ ઘટાડાના દરને 'લેડસરેટ' કહેવાય.
- આ ઘટાડો વાતાવરણનાં ક્ષોભ સ્વાવરણમાં જ અનુભવાય છે.
- સૂર્યના કિરણોદ્વારા સૌપ્રથમ પૃથ્વીસપાટી ગરમ થાય છે.
- ત્યારપછી વાતાવરણ ગરમ થાય છે.
- આ રીતે વિવિધ પ્રક્રિયાઓ દ્વારા વાતાવરણ ગરમ થાય છે.
- આમ પૃથ્વીસપાટીથી ઊંચે તરફ જતાં તાપમાન ઘટે છે.
- તેથી પર્વતીય ક્ષેત્રોમાં આવેલા ગિરિમથકો પ્રવાસન સ્થળ તરીકે શિમલા, મનાલી, શ્રીનગર, નૈનિતાલ, સાપુતારા આદિ.

૨૨) લૂ અંતે નોર્વેસ્ટર :-

- ઉત્તર ભારત અંતે વાયવ્ય ભારતના મેદાની પ્રદેશમાં એ અંતે જૂનમાં જાન્યૂઆર પછી પશ્ચિમ દિશાએથી આવતા ગરમ અંતે સૂકા પવનોને 'લૂ' તરીકે ઓળખાય છે.
- એનાથી ઉત્તર ભારતનું તાપમાન ૩૦°C સુધી વધેથી જાય છે.
- માનવી અંતે પશુ-પક્ષીઓ મૃત્યુ પામે છે.
- નોર્વેસ્ટર :- એમાં સુ શરૂ થાય તે પહેલા પશ્ચિમ જંગલ પર વાયવ્ય દિશાએથી ઘૂળની ઊંચી સાથે ગરમ અંતે સૂકા પવનો વેગથી ઘસી જાય છે. તે 'નોર્વેસ્ટર' તરીકે ઓળખાય.
- વેશાવ્ય મહિનામાં આવતા આ પવનો મન-માલને નિયંત્રિત કરી છે તેથી તે કાળ-વેશાવ્ય તરીકે ઓળખાય છે.

32) મૈત્રનું મહત્વ:-

- વાતાવરણમાં રહેલી મૈત્ર સજીવસૃષ્ટિ માટે વ્યુજ જ મહત્વની છે. હવામાં રહેલા મૈત્રનું ઘનીભવન થાય અને પછી વૃષ્ટિરૂપે પૃથ્વી પર પડે છે. તેથી જીવસૃષ્ટિને મૈત્રેનું પાણી મળી રહે છે.
- ગરમીના દિવસોમાં હવાનો મૈત્ર અનુપ્ચયના શરીરને ડંડક સ્વાર્યે છે.
- પૃથ્વી અને વાતાવરણને ગરમ કરવામાં તેમજ ડંડા પાડવામાં મૈત્રનો મુખ્ય ફાળો છે.
- હવામાન અને વ્યાજીશ્વાની પરિસ્થિતિના નિર્માણમાં મૈત્રની ભૂમિકા.
- મૈત્ર સૂર્યની ગરમીનું શોષણ કરે છે અને પૃથ્વીની ગરમીનું નિયમન કરે છે.

32) ઉષ્ણતાનયનની વૃષ્ટિ:-^{સ્વથવા} "પૃથ્વીસપાટી પરની ગરમ, ભોજવાળી અને હલકી હવા ઉષ્ણતાનયનના પ્રવાહો દ્વારા ઉંચે મટે છે. ઉંચાઈએ ડંડાને લીધે તેમાં રહેલો મૈત્ર ઠરે છે તેનું ઘનીભવન થઈને વાદળો બને છે અને દુરરીજ બપોર પછી ગાજવીજ સાથે ધીંધમાર વૃષ્ટિ પડે છે. આ પ્રકારની વૃષ્ટિને ઉષ્ણતાનયનની વૃષ્ટિ કહે છે."

→ આ વૃષ્ટિથી જમીનનું ધીંધાણ વ્યુજ જ થાય છે.

33) મહાસાગરના પ્રવાહની સ્વસરા:-

- મહાસાગરના પ્રવાહો માનવજીવન માટે વ્યુજ જ મહત્વના છે.
- ગરમ પ્રવાહી ઉષ્ણ કટિબંધની ગરમીને છેક ઉત્તર અને છેક દક્ષિણના પ્રદેશો સુધી લઈ જાય છે.
- ડંડા પ્રવાહી ધ્રુવપ્રદેશોની ડંડાને વિષુવવૃત્તીય પ્રદેશો સુધી લઈ જાય છે.
- સમુદ્રજળના તાપમાનની સમતુલા બળવવામાં મહાસાગરીય પ્રવાહો મદદરૂપ બને છે.
- જે સમુદ્રકિનારે કે સાગરકિનારે ગરમ પ્રવાહી વહે છે ત્યાં સમુદ્રકિનારે વૃષ્ટિ સ્વાર્યે છે.
- જ્યાં ગરમ અને ડંડા પ્રવાહ મળે છે ત્યાં મત્સ્ય પ્રવૃત્તિ માટેના વ્યુજ જ મહત્વના કૌમો વિકલે છે.

34) સ્વૌદ્યોગિક દુર્ઘટના સ્વૌથી બચવાના ઉપાયો:-

- ઝેરી રસાયણોનાં ઉત્પાદન કરતાં સ્થાનોની નજીકમાં વસવાટ કરવો નહીં.
- મૈત્રથી રસાયણોના ગુણધર્મોથી વાકેફ થવું.
- સૂમનીના ધુમાડ કઈ દિશામાં જાય છે તેનું સ્વવલોકન કરી સ્વકસ્માત્ વૃણા તેનાથી વિરૂદ્ધ દિશામાં બચવું.
- માં ઉપર મીના સમાલ સ્વથવા કપડાંની ટુકડો સ્વપત્રી.
- વૃધુ પ્રમાણમાં ઝેરી ગેસ જણાય તો ઝંડપી વાદળમાં બેસી સલામત સ્થળે.
- લેનારત સ્થળ નજીક જવાનું ટાળી.

35) અકવાત:- "જ્યારે મિળન-મિળન તાપમાન ઘસાવતા બે વાયુપ્રવાહી સામ-સામે ઘાવે છે ત્યારે પરસ્પર મિળી જવાને બદલે સ્વયંચાલ્ય છે. તેમના મિલનસ્થાન ખાસે હવાનું દબાણ વ્યેકાસીક ઘટી જાય છે. આ વિસ્તારમાં અકવાતના ઉદભવની શરૂઆત થાય છે.

- અકવાતના કેન્દ્રમાં હલકું દબાણ હોય છે અને કેન્દ્રથી દૂર જતા દબાણ મિત્રે ઘટું જાય છે.
- પૃથ્વીના પરિક્રમણ ગતિને લીધે પવનો મધ્યના હલકા દબાણ તરફ ધસી ઘાવીને અકરાવો લઈને જમીનસપાટી ઉપરથી ઊંચે ઊંચે છે.
- અકવાતમાં પવનોની ગતિ ઉત્તર ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળના કાંટાના ફરવાની વિરુદ્ધ દિશામાં અને દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળના કાંટાના ફરવાની દિશામાં હોય છે.
- વિશ્વમાં સૌથી વિનાશક અકવાત વ્યેકાસીક વ્યાંડમા ડુંકાય છે.

36) સ્થળવહન નકશાની ઉપયોગિતા:-

- માનવજીવન અને ભૌગોલિક પરિસ્થિતિ વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધોનું સ્વયંચાલન અને મૂલ્યાંકન સ્થળવહન નકશામાં વિશદ રીતે થાય છે.
- પ્રાદેશિક કુદરતી સંપૂર્ણતાનું વિગતપૂર્ણ વહન વ્યાપનારા નકશા સાંસ્કૃતિક વિકાસના સમસ્યાઓ હલ કરવામાં મદદરૂપ બને છે.
- સ્થળવહનના નકશામાંથી જે તે સ્થળની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકાય છે.
- પ્રાદેશિક સ્વધ્યયન અને પ્રાદેશિક વિગતોનું વિશ્લેષણ કરવા આ પ્રકારના નકશા મદદરૂપ બને છે.
- પ્રાદેશિક વિકાસની યોજનાઓ માટે સહાયક બને છે.
- પ્રદેશની ભૌતિક, સામાજિક કે આર્થિક સર્વેક્ષણ માટે આગવિશિષ્ટ બને છે.

વિભાગ: E

• નીચેના પ્રશ્નોના વિસ્તૃત જવાબ આપો. [પ્રત્યેકનો 5 મુકા] (20)

37) દુનીમિવન:- "હવાનું તાપમાન ઝાંકળાનિહુથી નીચું જાય છે. ત્યારે હવામાં રહેલી વૃદ્ધારાને મિજ કરે છે અને તે પાણીના ટીપાં કે બરફની પત્તીઓમાં ફેરવાય છે. આપ્રમાણે હવામાં રહેલી મિજ અને વાયુ સ્વરૂપમાંથી પ્રવાહી કે ઘન સ્વરૂપમાં ફેરવાય છે ત્યારે એ મિજ કરવાની ક્રિયાને દુનીમિવન ...

- દુનીમિવનના સ્વરૂપો:-
- 1) ઝાંકળ
  - 2) હિમ
  - 3) ધુમ્મલ
  - 4) વાદળ

1) ઝાંકળ:- પૃથ્વીસપાટીની નજીકની હવામાં રહેલી મિજ પૃથ્વીસપાટીના ઠંડા ભાગો કે પદાર્થો ઉપર પાણીના ટીપાં રૂપે કરે તો તેને જમીન વિસ્તારો સામે ઝંકપથી ઠંડા પડે છે. ત્યારે

એના સંપર્કમાં રહેલી હવા પણ ઠંડી થાય છે. આમ ઠંડી પડેલી હવાનું લાપમાન ઝાકળાનેદુથી પણ નીચું મય છે તો તે હવામાં રહેલી વધારાની ભેજ પૃથ્વીસપાટીના ઘન પદાર્થ ઉપર પાડીને યોગ્ય રીતે ઝાકળ સ્વરૂપે...

૧) હિમ :- પૃથ્વીસપાટી પૂરના પદાર્થો કેટલીક વાર વ્યુલજ ઠંડી પડી જતા એના સંપર્કમાં આવેલી હવાનું લાપમાન ૦° સે થી પણ નીચું ઊતરી મય છે. પરિણામે હવામાં રહેલી વધારાની ભેજ ઠંડા પદાર્થો ઉપર ઝાકળના યોગ્ય રૂપે ડરવાને બદલે બરફની પત્તીરૂપે ડરે છે. જેને હિમ...
 સ્થલવા

૩૩) વૃષ્ટિના મુખ્ય ત્રીણ પ્રકારો છે :- ૧) મિષ્ટિક કે ઊંચાઈની વૃષ્ટિ
 ૨) ઉષ્ણતાનયન કે સંવાહનિક વૃષ્ટિ
 ૩) અક્વાલ કે લંડાળની વૃષ્ટિ

મિષ્ટિક કે ઊંચાઈની વૃષ્ટિ :- "સમુદ્રોપરથી આવતા ભેજવાળા પવનોના આગમિ કોઈ પર્વત કે ઊંચા પ્રદેશ આવે તો આ પવનો પર્વતની પવનામિમુખ્ય બાજુ સાથે અવસાઈને ઊંચાં મઢે છે. ઊંચાં મઢતી હવા ઠંડી પડવાથી એના રહેલા ભેજના વાદળો બંધાય છે જે ઠંડા થતા પર્વતની પવનામિમુખ્ય બાજુના ઢોળાવા પર વધુ વૃષ્ટિ થાય છે. તેને મિષ્ટિકની વૃષ્ટિ કહે છે."

- [→ આ પવનો વૃષ્ટિ આપી શકે છે. ભેજવાળા બની આગળ વધે છે. તેથી પર્વત આગળથી એની પર્વતાવિમુખ્ય બાજુએ નીચું ઊતરે છે. નીચું ઊતરતા પવનો પર હવાનું દબાણ વધે છે એને તો ગરમ બને છે. પરિણામે પર્વતની પવનાવિમુખ્ય બાજુએ આ પવનો આંધી વૃષ્ટિ આપે છે. પર્વતની આ આંધી વૃષ્ટિવાળી બાજુને વર્ષાધિયાનો પ્રદેશ કહે છે.
- પશ્ચિમઘાટની પવનામિમુખ્ય બાજુએ આવેલા મુલદમિયા આશરે ૨૦૦ cm તો પશ્ચિમઘાટની પવનાવિમુખ્ય બાજુએ શાંડી દર આવેલા પૂર્વમાં આશરે ૪૦ cm આંધી વૃષ્ટિ થાય છે.

૩૪) સાગર-લળના મિષ્ટિકના વિભાગો :-

- ૧) વ્યંડીય છાજલી
- ૨) વ્યંડીય ઢોળાવ
- ૩) મહન સમુદ્રના મેદાન
- ૪) મહન સમુદ્રવ્યાધિશ્વો [P. 9. ૪૪]

૩૫) જેવ વિવિધતાનું જલન કરવાના ઉપાયો :-

- સ્થાનિક પ્રમાણના વૃક્ષો ઊંચાઈ લેમનું સંવર્ધન કરીશું. જેથી સ્થાનિક જીવસૃષ્ટિ જેમકે પક્ષી, પતંગિયા એવને જીવાતોનો સંવ્યામાં ઊંચેરડા થાય.

- સ્થાનિક શાકભાજી ઉત્પાદનને તેમજ ફળોના સ્થાનિક ઉત્પાદકોને પ્રોત્સાહન.
- સ્થાનિક કૃષિ વિવિધતા પ્રત્યે જાગૃતિ સ્થાપે અને આદર સમિતિ કે મંડળની સમના કરીશું.
- પ્રાણીઓના શરીરમાંથી લેવાતી મીઠાવસ્તુઓનો ઉપયોગ લેવા સુધી યાજીશું.
- પવનઊર્જા, સૂર્યઊર્જા જેવી પુનઃ પ્રાપ્ય ઊર્જાનો ઉપયોગ કરીશું અને તેને પ્રોત્સાહન આપીશું.
- શાળા કક્ષાએ ઈકો ક્લબની સ્થાપના કરીશું. નજીકના વનવિભાગ કે કૃષિ વિવિધ પર કામ કરતી સંસ્થા કે વનમૈત્રી કેન્દ્રોની મુલાકાત લઈશું.

4) દુષ્કાળના પરિણામો:-

- દુષ્કાળ દરમિયાન પર્યાવરણની ગુણવત્તામાં ઘટાડો થાય છે. તેને પર્યાવરણીય સ્વચ્છતા કહે છે.
- વૃક્ષછેદન પ્રવૃત્તિ વધે છે.
- જમીનનું ઘસારણા થાય છે.
- પૃથ્વીય જળ તથા સ્ત્રીમિત્ર લોકલ વપરાશ થાય છે.
- કૃષિવિવિધતા નાશ પામે છે.
- વૈશ્વિક તાપમાનમાં વધારો થાય છે.
- પાક નિક્ષુબ્ધતાથી સ્વનાશની લાંબી ઊંચી થાય છે. લોકો સ્વચ્છતાની મોગ લેને છે.
- લાલકો કુપોષણથી પીડાય છે.
- મોરી, લૂંટકાટ વગેરે સ્વસામાજિક પ્રવૃત્તિનું દુષ્કાળ વધે છે.
- પશુઓ આદર ઘસારો તથા પાણી પ્રાપ્ત ન થતો પશુધન નાશ પામે છે. જેનો સ્વચ્છ ઊંચી ઉદ્યોગ પર થાય છે.
- જળતંત્રી વિકટ બની જાય છે. દૂર-દૂરથી પાણી સ્વચ્છગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં લાવવું પડે છે. જેથી સ્વાસ્થ્ય સંકટ વધે છે.
- વ્યવસ્થાની સ્વાચ્છતા લંઘ થતાં તેઓ લોકોની મોગ લેને છે.

મિનાક્ષી સ્વ. મોરી
 ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિભાગ
 D.V.P.H. વ્યતીવાડી